

ki so v zraku, mesečno ali solnčno podobo tako odbijajo kakor v sercalu, da se ob enem vidi dvoje ali več mescev ali solnc, nastajajo pamesci in pasolnca. — Ako solnce nasproti stoji temnemu deževnemu oblaku, lomijo se solnčni trakovi v padajočih deževnih kapljicah tako, da naredo oblok, kateri ima, kakor vsaki solnčni trak, 7 barv. Ta prikazek imenujemo mavrico. (Dalje sledi.)

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepoga vidiš, hvalevrodnega slišiš, koristnega skušiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postaviš hkrati sam sebi stalni spominček po prilovici latinaki: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

Današnji popoldan (23. sept.) smo imeli učitelji gospodarskega kurza zadnjo tako zvano „šolsko demonstracijo“ (se vé, da ne v smislu kakega rogovilenja). Verla profesorja naravoslovja g. g. Hayek in Bisching, ki sta nam bila zarad izleta, osnovanega dne 8. sept. v južno dunajsko okolico, posebno draga, peljala sta nas kot v slovo še v „geologische Reichsanstalt“, ali da bolj po domače rečem: v kameninski muzej. „E, kaj kamen? kamen je kamen! Kamenja bi pač ne bilo treba hoditi gledat na Dunaj; saj ga je bližej dovolj“, vtegnil bi marsikdo reči. Je že res to, toda le deloma; kdor pa se hoče izobraziti mnogostransko, spozna tudi uk o geologiji, t. j. o raznih persteh in kameninskih pričetnih snovih ter o njih druževanju v zemeljsko in kamenito skupino kot jako važen in znamenit. Modra misel je bila toraj od strani zgor imenovanih dveh gospodov, kot izverstnih naravoslovskih strokovnjakov, da sta nas seznaniti hotla o sklepu svojih ukov tudi še z omenjenim zavodom.

Večkrat slišal sem že kakegega učitelja reči: Ako bi se še kedaj rodil, nikdar bi ne želel več to biti, kar sem. Jaz pa nasproti rečem: Ko bi tudi še desetkrat prišel vnovič na svet, vselej bi hotel postati učenik, samo prilika bi mi mogla biti, da bi se mogel šolati na Dunaji, ter ondi pripravljati se za svoj poklic. Take misli so me sprehajale že večkrat, in zlasti, kadar se spominjam na srečno 1869. leto, ter na uke, ki so se nam takrat razlagali na Dunaji.

Geologiški zavod je bil vstanovljen l. 1849 po sedanjem svitlem cesarju in vladarju Franc Jožef I. Nahaja se v III. okraji (Landstrasse), in sicer v eni zmed naj odličnejših dunajskih sgrad, v knez Lichtensteinski palači. Strokovnjaki terdijo, da je dvomljivo, se li nahaja na vsem

zemeljskem krogu zavod, ki bi bil vravnan edino le v pospeševanje geologiških véd, ter se oziroma obširnosti, namembe in tudi zunajne ličnosti dunajskemu smel vredno staviti na stran. V deseterih obširnih dvorinah so nakupičene zbirke avstrijsko-ogerske monarhije, geografsko vredjene, pospravljene v posebno okusno narejene stenske in mizne omare, in sicer razpostavljene v posebno odbranih ličnih komadih tako, da imajo ogledovalci popolni spregled geognozijnih in paläontologiških vlastitost vsega obširnega cesarstva. Vsaka stvarica je natančno zaznamovana po pomembi vredbe (nach ihrer Bedeutung der Einordnung) in tudi po nahajališču (Fundort). Stenskih omár (s steklenimi duricami pred zaprašanjem dobro obvarovanih) je na stotine, ki shranjujejo: 1. geognozijno-geografsko zbirke vsega cesarstva. 2. Zbirke rudnikov (Bergwerksprodukte), po ravno taistem redu razpostavljene. Pospravljene so le-te po večjem po sredi vseh dvoran v miznih, s steklenimi pokrovcí pokritih omarah. Tudi ti komadi so posebno natančno odbrani, res pravi izgledni exemplari. 3. Zbirke okamnín (Petrefakten) iz vsega cesarstva, geografsko vredjene. Pri vsakem komadiću je zaznamovano, kje je bil najden. 4. Zbirke taciñ mineralij, ki se posebno le v večjih komadih dajo do dobrega in natančno ogledati (ali z drugimi besedami: ki se v večji obliki dobro reprezentujejo). 5. Zbirka paläontologiških stvari (živalske in rastlinske okamnine) [fossile Faunen und Floren]. Razverstenó je to po času, ko so te živali resnično živele, in rastline resnično rastle, i. t. d.

Naj ponovim vse zgoraj omenjeno še enkrat z bolj domačimi besedami: Vse raznoverstne in raznobarvne persti in ilovice, ki se nahajajo in dobivajo v obširnem avstrijskem cesarstvu, raznoverstno in raznobarvno kamenje in škerlovje, ruda, premog, okamnjene kosti, polži, školjke, ribe, rogovi, zobje, rastline itd. itd. vidijo se v tem muzeju v neštevilnih exemplarih. Kot eden zmed naj znamenitejših komadov se mi je videla okamnjena morska krava (Seekuh), priraščena na kakih 8 čevljev dolgo kamnito ploščo. Izkopano je bilo to na Moravskem polji (Marchfeld) nad Dunajem. Poleg tega shranjujejo se pa tû po predalih tudi še posebne zbirke kamenja in persti vesoljne zemlje, kar služi naj bolj za primerjanje predmeta s predmetom, ter za natančneje študije v tej stroki. Sploh in v obče moram reči, da vsaki, še tako natančen popis, je le slaba senca temu, kar se v tem vstavu v resnici vidi. Človek more vse to le sam z lastnimi očmi gledati, da verjame, kako prečuden je Bog v svojem stvarjenji tudi v teh delih.

Konečno naj povem, da ima vstav tudi dva kemična laboratorija, v katerih preiskujejo marljivi zvedenci razne rudnine, persti i. t. d., njim za razkrojenje (analizovanje) izročene; v družih oddelkih izdelujejo se zopet geologiški zemljevidi, risajo se okamnine in mineralije, popisujejo se i. t. d., res sami živi dokazi, kako ogromne korake dela napredovalni

človeški bistroúm in učenost. Če poslednjič omenim še s tem vstavom sklenjene knjigarne in zbirke zemljevidov, pridem pač vnovič k spoznanju, kako resnične so besede nemškega pesnika, ki je v svojem domačem narečju pel:

„Es gibt nur a Kaiserstadt,
Es gibt nur a Wien!“

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

Is seje c. k. dež. šol. sveta dne 18. svečana t. l. — Pervosednik začne sejo, ter vzame v misel umerlega uda d. šl. sveta gsp. korarja Zavašnika, ter pravi, da ga bode d. š. svet imel v častnem spominu. — Izvedba stavbinega odseka o načertu nove šole za šl. občino pri sv. Križu poleg Turna (Turn-Gallenstein) se je izročila c. k. okr. šl. svetu s primernimi ukazi. — C. k. okr. šl. svet v Kranji je izročil izkaze všolanih okrajev; nekaj se jih odobri, in zaverne se pritožba občine v Duplah zastran naprave nove šole, nekaj se jih pa nazaj verne, da se primerno popravijo in dopolnijo, i pri tem se mora gledati na postavne določbe, ki so tukaj merodajavne. Pri všolanji se mora gledati na to, da je vsem otrokom za šole vgodnim prilika dana, hoditi v kako šolo, a pri teh izkazih so se vpisovale tudi oddaljene občine; za te je pa treba osnovati posebne šole. Izrekoma naj se nove šole napravijo v Kovorju, v Javorju, pri sv. Lenardu in v Lučnah, potem v občinah Stare in Nove-Oslice in v Dražgošah, a pristavi se še zraven, da naj v teh 5 poslednjih krajih bodo šole za silo, dokler niso šole vredjene. — Nek c. k. okr. šl. svet je predlagal, da naj se omeji §. 82. d. šl. post. dne 29. aprila 1873. (*Ta §. namreč velava, da se stekajo prihodki spraznjenih služeb v učit. pok. zavod.*) Odgovorilo se je, da to ne more biti, ker s 1. januarijem neha šolnina in prenaredita se §§. 45. in 46. d. šl. post. Učiteljske službe ne bodo dolgo ostajale spraznjene in skerbeti se mora za učit. pok. zavod, ker iz tega se preskerbujejo učiteljske vdove in sirote. —

Pritožba srenjske občine v Srednji vasi (v Bohinju) zoper izšolanje soseske »Polje« in kar k nji spada, namreč »Laških Rut in Šlana« iz šol. občine v Srednji vasi in njih všolanja v Bistrico se zaverže. — Glede na predložene izkaze o šolskih okrajih se nalaga c. k. okraj. š. svetu v Radovljici, da naj določi š. okraj (Schulsprengel) za Koprivnik, potem za Laše, Piračico in Puljevce, pri teh razmerah bodo tam le šole za silo. — Knezoškofijsko redništvo se povabi, da naj dá iz cerkvenega premoženja na bleškem otoku letni donesek 210 g. za šolo v Bledu od 1. novembra 1873 do konca decembra 1874, potem za l. 1875 in sploh naj to daje toliko časa, dokler kaj ostaja, kar se po postavi more zahtevati. Šolska občina na Bledu bode plačala tistih 200 gl., ki ostajajo od nagrade za drugega učitelja v učit. pokoj. zavod, ker to zahteva §. 82. dež. šl. postave in razglas. dež. šl. sveta 20. okt. 1874. — Pomožnemu učitelju Predvdorom se bode splačala nagrada iz dohodkov spraznjene učit. službe. — Prošnja šolskega sluge na c. k. učiteljsku za povišanje stanarine se bode predložila slav. ministerstvu. — Za šolsko občino v Ovšišah bota dva šolska okraja, v Ovšišah in v Srednji Dobravi, tako je razsodil dež. šl. svet na pritožbo srenj. zastopa v Ovšišah zoper razglas c. k. okraj. šolskega sveta v Radovljici. — Konečno se rešijo še nekatere prošnje za pripomoč.